

Kino aləmində nə var, nə yox?

"Kino üçün peşəkar ssenarilər yazmağı bacaranlar azdır"

Azərbaycan Kinosu Günü arafasında işlərin qiçiyin çağında fūr-səat tapıb Mədaniyyat və Turizm Nazirliyinin Kinematografiya Şōbəsini mūdiri Cahangir Məmmədovla həmsōhbat olub bildik.

– Cahangir müəllim, ōncə bir neçə kəlmə kinoçuların peşə bayramı barədə...

– Öndən başlayırık ki, ōlkədə kino prosesi davam edir: kinoya yeni insanlar qatılıb, yeni filmlər çəkilir, ssenarilər yazılır, prodüser və rejissorlar yeni layihələr hazırlayıb, kinoteatrların repertuarları yenilənir, tamaşaçılar kinoya gedir və nəhayət yaradıcılıqla bayramlaşma arasında bir əlaqə yaranır. Konkret olaraq 2 avqust Kino Günündən danışıraq, həmin gün tantanalı gəcənin iştiraklarına təqdim edilən 5 novelladan ibarət "Şahər Motivilər" adlı kinoalmanax fikrimizcə, uğurlu alınıb və "Azərbaycanfilm" kinostudiyası bu layihə - istiqamətə davam etdirəmkə qərarına gəlib. Artıq gənc kinematografların iştirakı ilə "Motivilər-2" şərti adlı ikinci almanax istehsal olunur.

– Kino sahəsinin hazırkı inkişaf səviyyəsi, yeni filmlərdən gözəlləntiz özünü doğruldurmu?

– Bu sualı birmənalı cavablandırmaq çətindir. Bir tərəfdən, filmlərimiz beynəlxalq kinofestivallarda iştirak edir, 5 qiəni əhatə edən 60-dan çox beynəlxalq festivalın proqramlarına daxil edilir, bədi filmlərimiz ilk dəfə Kann və Venesiya kimi ən nüfuzlu kino festival-larının müsabiqə nümayişinə seçilir, (onlardan biri – vətənpərvərlik mövzulu Qarabağ müharibəsindən bəhs edən "Yarımqıq xatirələr" filminin təqdimatı Nizami Kino Mərkəzində uğurla keçirilib və gənc rejissorlarla ciddi işlər görürlər, ssenanin müsabiqələri keçirilir, "Debut" studiyası tam gücü ilə fəaliyyət göstərir, xarici mütəxəssislərin iştirakı ilə ustad dərsləri təşkil edilir, "Azərbaycanfilm" də istehsal prosesi daha da dəqiqləşdirilir, Azərbaycanca çəkilişləri həyata keçirmək istəyən bir çox xarici şirkətlərin fəsiləsişi təmin edilir. Digər tərəfdən, isə yaradıcı kadrların – xüsusilə, yüksək ixtisaslı ssenarist, rejissor

və operatorlar çatışmazlığı ilə üz-üzəyik. Maddi-texniki baza ilə problemlər mövcuddur ki, nəticədə kinoçılış avadanlıqlarının icarəsinə böyük vəsait sarf olunur. Lakin ən əsası odur ki, məsələlər tədricən öz həllini tapır və biz əminlik ki, kinematografiyamız bizi maraqlı işlərlə hələ çox sevindirəcək. Əlbəttə, hər çəkilən filməndə uğur gözələmək mümkün deyil, heç yerdə və heç vaxt belə olmayıb və yaqın ki, olmayacaqdır. İstədiyimiz səviyyəni saxlamaq heç də hər zaman nəsihət olmur. Bu, tabii prosesdir.

– Kinonun vergidən azad olunması ilə bağlı mütəxəssislərə soruşmaq olar. Bu məsələ nəyə qədər əhəmiyyətli? Əgər bu baş tutarsa, hansı irəliləyişlər gözlənilir?

– Burada söhbət konkret olaraq 3 ildən 5 ilədək kinematografiyaya dəstəkdən gedir. Bu müddətə biz kinonun əlavə dəyər verdiyindən, kinoçılış avadanlıqlarının və kinoplyonkaların idxalının gömrük rüsumundan azad olunmasını təklif edirik. Bu müddət ərzində kino istehsalçıları öz maddi-texniki bazasını möhkəmləndirə, dövryyə vəsaitlərini artırabilirlər. Bu isə yeni layihələr, yeni filmlər, yeni adlar deməkdir. "Kinematografiya haqqında" yeni Qanun layihəsi Milli Məclisə təqdim olunub. Və biz bu sənədə ray verəcək hər kəsin ədalətli münasibətinə ümid edirik.

– Ssenarilər necə seçilir? Müəllif – studiya tərəfləri arasında sōvət dövrünə məxsus "qapalı bazar" mövcuddurmu və indiyə qədər "naməlum" qalmış müəlliflər də prosesə qatıla bilərlərmi?

– "Bazar" ifadəsi mənə o qədər də aydın deyil. Əgər siz bu və ya digər ssenarinin seçilməsindəki məxvi "minnətdarlıq" nəzərdə tutursunuzsa, bu, yoxdur. Materialın seçilməsi sistemi şəffafdır. Bunu öz sahəsində kifayət qədər nüfuzlu yaradıcı mütəxəssislərdən ibarət Məşəvət Şurası həll edir. Nazirlikdə təsdiqlənən materiallar həmin Şura tərəfindən seçilir. Kino yazarları dairəsinin qapalılığı ilə bağlı sualınıza gəlincə, belə dairə nəinki mövcud deyil. Hətta ola da bilməz, çünki bizdə kino üçün peşəkar ssenarilər yazmağı bacaran insanlar çatışmır. Buna görə biz onların axtarışındayıq, hər zaman ssenari müsabiqəsi keçiririk, xaricdən müəlliflər cəlb etmək məcburiyyətindəyik. Bu sababdan hansısa ssenaridə onun inkişafı üçün bir ipucü olduqda, dərhal qeydə alınır və müəllifi ilə onun materialı üzərində fərdi iş aparılır. Bir-birinin ardınca kinodramaturgiyanın "şah əsəri"ni yaradacağına güman edən bir çox həvəskar yazarlar da mövcuddur. Məhz elələri əmindirlər ki, onları sadəcə olaraq, həmin "aşağıdakı dəirə"yə buraxmırlar...

– Bəzən rejissorlar azadlıq sərhədlərinin daralmasından şükayətlənirlər. Bu, "senzura" dırımı?

– Baxır yanaşmaya... Əgər biz dövlət sifarişiyə ilə film çəkirsə, o zaman sifarişçinin istəyinə nəzərə alınmaq olmur. Və bəzilərini bunu senzura adlandırırsə, düzgün deyil. Tutaraq ki, siz təmir zamanı ustaya divarları boz rəngdə boyamağı təpşirirsiniz, bəs nə üçün kimsə fikirləşir ki, bunu kinoda etmək olmaz? Yalnız hər hansı rejissor və prodüserin digər mənbələrin vəsaitinə hesabına çəkdiyiyə filmə bizim tərəfimizdən Filmlərin Dövlət Reyestrində qeydiyyatla alınub yayımı hüququ verilmədiyi halda qanun pozuntusundan danışımaq olar. Sensura ölkəmizdə qanunla ləğv edilib.

– Kinostudiyada aparılan islahatlar barədə?

– "Azərbaycanfilm" kinostudiyasında kino istehsalı prosesində

ciddi dəyişikliklər etmək zərurəti çoxdan yaranmışdı. İki il ōncə həyata keçirilən kadr dəyişikliyi nəhayət bu işə başlamağı imkan yaradırdı. Müşfiq Hətəmov daqıq istehsal mexanizmini yoluna qoymaqla studiyanın bütün texnoloji bōlmələrinin əhangdarlaşmasına, maliyyə intizamının güclənməsinə, kadrların məsuliyyətinin artmasına, işçilərin əmək haqlarının artırılmasına və s. nail oldu. Eyni zamanda, burada vəsaitlə əhəmiyyəti qənaət edilərək yeni layihələrin həyata keçirilməsinə yönəldilir.

– Yeni filmlərin telekanallarda nümayişiyə qənaət bəxş deyil...

– Hər hansı filmin təqdimatından dərhal sonra televiziya ekranlarına çıxarmaq olmaz. Bu, dünyəvi təcərbədir. Nizami Kino Mərkəzi filmini göstərməlidir və digər kinoteatrlar istadları halda onu öz repertuarlarına daxil edə bilərlər. Filmlərin kinofestivallarla bağlı öz qaydaları var: filmin festivalda iştirakından ōncə televiziya kanallarında nümayişiyə məqbul sayılır.

– Növbəti ilə nə kimi layihələr var?

– Çingiz Abdullayevin "Quba kəpəriçosü" romanının motivləri əsasında rejissor Yavər Rzayevin "Xeyir ilə Şərin rəqsi" filminin istehsalı başa çatmaq üzrədir. Mirsadiq Ağazadə romantik komediya janrında "Eviniz abad" şərti adlı bədi filmin istehsalına başlamaq üzrədir. Artıq neçə ildir ki, istehsal və təşkilat məsələləri səbəbindən başa çatdırılmamış "Qırmızı bağ" müştərk filmini yekunlaşdırmaq mümkün olmayıb. İndi nəhayət bütün təşkilat məsələləri həll edilib və Mirbala Salmılı öz filminin final mərhələsi üzərində işləməyə başlaya biləcək. Kamran Şahmardan Elçinlə eyniadlı əsəri əsasında gürcü kinematografları ilə ləntə aldıqı "Qatil" filminin üzərində işləri başa çatdırıb. Adlarını hələ ki açıqlamaq istəmədiyim daha bir neçə tammetrajlı film layihələri mövcuddur.

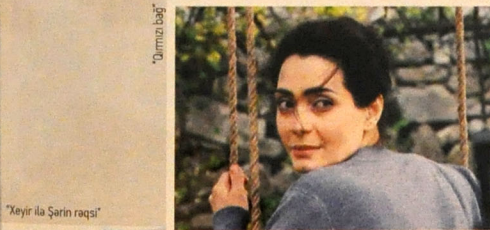
– Bəzən kinematograflarımızın "çəkilişlərə xarici mütəxəssis, aktyorlar, operatorlar dəvət edilir və bizim mütəxəssislər

lərə dəvət edilir" kimi fikirləri ilə rastlaşırıq...

– Bəla bir əhvalat danışılır: bir gün bir rejissor kinostudiyanın direktoru Ədil İsgəndarovun yanına gəlir və deyir ki, öz yeni filminədə rollara Gürcüstan, Özbəkistan və Rusiyadan aktyorlar dəvət etmək istəyir. Ədil müəllim cavabında deyir: "Bəlkə mən rejissoru da Moskvadan dəvət edim?" İlk baxışdan hər şey düzündür və bu əhvalat sizin dediyiniz insanların narazılığını təsdiqləyir. İndi isə vəziyyətə o vaxtdan 50 il sonrakı bəxş bucağından nəzarə qalır. İndi biz başqa mühitdə yaşayıraq. Hazırda film bir studiyanın texniki və yaradıcı gücü ilə çəkilirsə, bu artıq filmin dəyərini artıran əmil kimi qəbul olunmur. "Birgə kino istehsalı haqqında" Beynəlxalq Konvensiya mövcuddur. Yeri gəlmişkən, Azərbaycan da həmin Konvensiyayı imzalayıb. Birgə istehsalın hansı fayda gətirdiyi barədə çox danışıqlıq və, kinoprotəkt sahəsinin, maliyyə, texniki, yaradıcı imkanların genişlənməsi deməkdir.

– Təbii ki, bir rejissor İtaliyadan hansısa operatorun bir neçə filminə baxır və düşündür ki, onun filmləri üçün tələb olunan vizual xətti məhz həmin adam qura bilər...

– Müasir kino aləmində hər şey bir-birinə sıx bağlıdır və bu proses getdikcə sürətlənməkdədir. Titrlərdə prodüserlərin ənənəvi çəkiliş qrupu üzvlərinin, ifaçıların və s. göstərilməsinə xərçdə qarşıba qarşılanırdır. Deməmirəm ki, bizdə bu, hələ lazımı səviyyəyə mütəxəssislərin çatışmazlığından irəliləyir və qabaqcadan etiraz görürəm: nəyə görə hazırlamırsınız, oxutursunuz? Oxuduruq. Mədəniyyət və İncəsənət Universitetində kinematografiyanın bütün əsas ixtisasları üzrə mütəxəssis hazırlığı aparılır. Həmçinin nazirlik qancları xərçdə təhsil almağı göndərir, əncə dediyim bir çox digər lazımı işləri həyata keçirir. Buna baxmayaraq, sabah kinostudiyaları direktorunun otağına gəlib "mən xərçdən öz filmin üçün operator, səs rejissor, rəssam tapmışam" deyərkən rejissor tapılacaq və onun təklifini qulə-qardına vurmaq olmayacaq...

"Xeyir ilə Şərin rəqsi"

"Yarımqıq xatirələr"

“ Kinematografiya sahəsində iki böyük tədbirimiz var: “Turizm filmləri festivalı” və “İdman filmləri festivalı”. Bu il Birinci Avropa Oyunları ərəfasında Milli Olimpiya Komitəsi, Gənclər və İdman Nazirliyinin tərəfdaşlığı ilə ikinci “Turizm filmləri festivalı”nı keçirdik.

Madaniyyət və Turizm Nazirliyinin Kinematografiya şöbəsinin böyük məsləhətçisi **Almaz Sultanzada**:

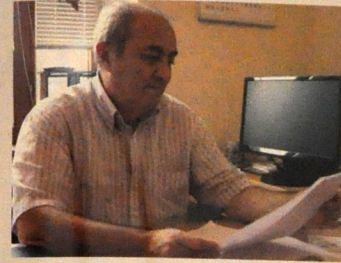
– Har il bizim “Azərbaycanfilm” kinostudiyası da daxil olmaqla, bütün dövlət studiyalarında, “Salnama” və “Yaddaş”da çəkilən filmlərin təbliği istiqamətində bir sıra işlər görülür. Hamı sanədlə, həm də bədii filmlərin premyeraları və geniş təqdimatlar təşkil olunur.

Bu il 11 filmin premyerası baş tutub. Biz heç də bütün filmlərin təqdimatını keçirmirik; Azərbaycan tarixində, mədəniyyətində ən vacib hadisələri özündə əks etdirən filmlər ön planda olur. Əlamətdar günlər ərəfasında tədbirlər, premyeralar, görüşlər keçirilir.

Son illər “Milli qəhrəmanlar” layihəsi ilə bağlı sanədlə filmlər həftəsi də maraqlı olub. Bu ilin noyabrında həmin filmlərin bütün regionlarımızda nümayişini planlaşdırmışdıq. Vətənpərvərlik hissləri aşılayan bu layihənin nümunələrinə baxan gənclər, ahi insanlar, zabitlər, yüksək çinli hərbiçilər belə bəzən göz yaşlarını saxlaya bilmirlər.

|| Baku Beynəlxalq İdman Filmləri Festivalı – FICTS

Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi Kinematografiya şöbəsinin sektor müdiri **Yusif Şeyxov**:

– Bu il bir sıra filmlər üzərində işlər aparılıb. Bunların sırasında bədii, sanədlə, cizgi filmləri daxildir.

Gənclərlə iş istiqamətində bu il həyata keçirilən istiqamətlərdən bəhs etmək istərdim. Azərbaycan Milli Kino Günündə “4.1 Şəhər Motivləri” adlı kinoalmanaxın təqdimatı oldu. Bu layihə müxtəlif ölkələrdə yaşayan və təhsil alan beş gənc rejissorla məxsusdur. Bunun ardınca C.Cabbarlı adına “Azərbaycanfilm” kinostudiyasında lentə alınmış şərti adı “Motivləri-2” kinoalmanaxının hazırlanmasına start verilib. Artıq bunlardan ikisi çəkilib, ikisi üzərində işə işlər gedir.

“ Bizim “Debüt” studiyamızda da 5 sjuətdən ibarət almanax çəkilib. Beləliklə, beş gənc rejissor özünün ilk bədii qısametrajlı filmini çəkir. Bundan başqa, bu ilin layihələri sırasına Polşa Kinologistika Akademiyasının köməyi və “Azanfilm”in tərəfdaşlığı ilə Bakıda “Baku – sübhədən günbatanaqadək” filmi çəkilirdi. Bu, böyük bir layihə idi və onun əsasında 12 rejissor 18 bədii sanədlə sjuət çəkmiş oldu.

Gənclərlə iş mövzusunda toxunurkən fəxrə deyə bilərik ki, nəticələr əldə olunur. Söhbət ondan gedir ki, rejissor kadrlarımız çatışmır. Bizim məqsədimiz onların içindən ən bacarıqlılarını, istedadlılarını seçməkdir. Xaricdə təhsil alan tələbələrə də nazirlik və ya “Azərbaycanfilm” kinostudiyası dəstək göstərir. Onların arasında animatorlar, rejissorlar, quruluşçu rejissorlar, səs rejissorları da var. ♦

Madaniyyət.AZ

